వనితాలోకం:

కాసుల పేరు

బాబూరావుగారి యిద్దరు ఆడపిల్లల్లోనూ లత పెద్దది; చురుకైనది. ఇంటిపనుల్లో ఆమె తల్లికి యెక్కువ సాయపడుతూ వుండేది. పెళ్ళి అయితే యీ పిల్ల సంసారాన్ని చక్కగా దిద్దుకోగలదనుకునేవారు అందరు. ఇద్దరికీ యేదో తగుమాత్రం చదువు చెప్పించారు. లత అప్పుడే యీడేరింది. సంబంధాలు వస్తున్నవి, పోతున్నవి కాని యింకా యేదీ నిశ్చయం కాలేదు.

బాబూరావు యిదివరలో వర్తకంలో అందెవేసిన చెయ్యి. కాని నాలుగేళ్ళ క్రితం అనుకోకుండా వేరుశెనగ ధర తగ్గగానే వ్యాపారంలో చితికిపోయినాడు. ఇప్పుడు వాస్తవంగా డబ్బుకు యిబ్బందిగానే వుంది. కాని, సంసారంలో యిది లేకుంటే నడుస్తుందా? అలాగే డబ్బు లేదని యెంతకాలం ఆడపిల్లకి పెళ్ళి చెయ్యకుండా యింట్లో వుంచుతాము? తండ్రి వూరుకుంటే ఇరుగూ పొరుగూ వూరుకోనిస్తారా? ఒకరోజున వొంటరిగా కూర్చున్న బాబూరావును మంగమ్మ ప్రశ్నించింది.

"ఏమండీ! 'ఎదిగిన పిల్లని యింకా యెంతకాలం ఉంచుతారమ్మా పెళ్ళి చెయ్యకుండా?' అని పోయిన లక్ష్మమ్మగారు అడిగింది. రోజూ యీ బాధ పడలేకుండా వున్నాను."

"ఆమెకేం పట్టింది మన యింటిసంగతి?"

"అయ్యో! ఇరుగు పొరుగుకే పట్టుతుంది. కొత్త లోపం కనిపిస్తే దుయ్యబట్టుతుంటారు. అందుకే, మన అన్నం మనం తింటున్నా ఇరుగూ పొరుగుక్కే వరివాలన్నారు. ముదిన పిల్లని చూచి ఎక్కిన వాళ్ళమన్నారు.?"

సంగీత ప్రాశస్త్యము

ఇంటి సంగీత శిక్షణాలయములు, ఊరూరా స్థాపింపబడగలవని, ఇప్పుడుగల ఈ లోటు త్వరలో నేపోయి, అందరి అందుబాటులోకి ఈ సంగీతవిద్య వచ్చి, ప్రజలలో సంగీతకళకు తగిన మన్నన, అభిరుచి, లభించగలవని ఆశిస్తున్నాను. సంగీత శిక్షణ పొందియున్న ప్రతివారూ తను గానవిద్యను తీరిక సమయాల్లో, బాలబాలికలకు అందజేయుటకు ముందుకు రావలెను. సంగీతం సమాజ జీవితానికి చక్కని వికాసము చేకూర్చగలదు. ★

మాఘ మాసానికి తూగలేమని కబురు చేశారు. కాని, కట్నం రెండువేలు ఇస్తేనే గాని వారికి యిష్టం లేదని యితరత్రా వినవచ్చెను.

"అయితే నిడదవోలు సంబంధమే బాగుందనుకుంటాను. మనం యిస్తామన్న నూటపదహార్లకే ఒప్పుకుంటామన్నారు గదా? అదిగాక మనం అడక్కుండానే ఇరవై తులాల బంగారం పెడతామన్నారు."

"కాని కుర్రవాడు యెక్కువగా చదువుకోలేదని చూస్తున్నా."

"సరి. బియ్యేలు యమ్మేలు చదివితే వేలు కావాలంటారు. మనమెక్కణ్ణించి తెస్తాం?"

కె. జి. మూర్తి

"నీ యిష్టం. ఆ సంబంధం సెటిలు చెయ్యమంటే చేసేస్తాను."

"చెయ్యండి. కుర్రవాడుకూడా ఆస్తి వున్నవాడేగాను. ఈడుజోడూగా వుంటుంది"

"మన తాహతుకి తగ్గట్టుగానే యీ సంబంధం తెచ్చింది. రేపే వారికి కబురు చేస్తా."

2

పెళ్ళి సలక్షణంగా జరిగిపోయింది. ఆడబడుచు కట్నందగ్గర మాత్రం చిన్న పేచీ వచ్చింది. అటు పెద్దమనుష్యులూ యిటు పెద్దమనుష్యులూ కలిసి దాన్ని తీర్చారు. పాతిక రూపాయల్లో ఆడబిడ్డ ఒప్పించారు. దీంతో అప్పటికే అక్కరకు [illegible] వహించింది. పెద్ద పిల్లే కాబట్టి ఖర్చుల్లో ఖర్చు కలిసిపోతుందని సలహా యిచ్చింది. పిల్లవైపు వాళ్ళు [illegible] స్థితిలో వున్నా వారికి ఆ ఆలోచన బాగా నచ్చింది. సరే అంటే సరే అనుకుని కార్యంకూడా చేసేశారు. కాపరానికి పిల్లని తీసుకువెళ్తామని తెలియజేశారు వారు. మంగమ్మ ససేమిరా ఒప్పుకోలేదు. అభం శుభం తెలియనిదాన్ని అప్పుడే పంపుతానా అంది. బాబూరావుకిమాత్రం ఆమె ధోరణి ఆట్టే నచ్చలేదు. ముద్దు వచ్చినప్పుడే చంకకు యెక్కాలన్న పద్ధతిలో మనిషి అసలు ఆయన. భార్యను యెలాగో ఒప్పించాడు. వాళ్ళ సరదాను మనం కాదనరాదని భార్యకు బోధించాడు. నెలరోజుల్లో మళ్ళీ కూతుర్నీ అల్లుణ్ణీ తీసుకువచ్చి నెల్లాళ్ళు వుంచుకుంటాం అన్నారు.

మంగమ్మ వూరుకుంది. లతని కూడా పలకరించి చూస్తే తల్లినివిడిచి వెళ్లాలని కళ్ళనీళ్లు పెట్టిందికాని ఉండిపోతాను అని మాత్రం అనలేదు. సరేనని లతతో చెల్లెలు పుష్పనికూడా తోడుగా పంపించడానికి మంగమ్మ ఒప్పుకుంది.

3

లత అత్తవారింట్లో తలలో నాలుకలా మెలగుతోంది. భర్తకు చదువు యెక్కువ లేకపోయినా భార్య అంటే అభిమానం వున్నదని ఆమెకు నమ్మకం కలిగింది. రాఘవరావుకుకూడా భార్యమీద మొదటినుంచీ మంచి అభిప్రాయమే యేర్పడింది. తాను మనస్సులో అనుకున్నది ఆమెకు యెట్లా తెలిసేదో వెంటనే అట్లా జరిగేది. అత్తింటి కోడలు కాబట్టి కొంత అదుపు ఆజ్ఞల్లో ఉండవలసి వచ్చినా అందుకేమీ మనస్సులో నొచ్చుకున్నట్లు కనపడేది కాదు లత. అందుకు అత్తాకోడళ్ళలోకూడా సఖ్యతే కనుపిస్తూవుండేది యిరుగు పొరుగు వారికి. అసలు యీ రమణమ్మదగ్గర ఆ కోడలు యెలా వుంటుందో అనుకునేవారు అందరూను. కాని యింట్లో మాట బైటికి రాకుండా సంచరిస్తోంది లత. "మామంచి కోడల్ని తెచ్చావు రమణమ్మా!" అనడం మొదలుపెట్టారు అమ్మలక్కలంతా. లతకు మామగారంటే భక్తి. మామగారికి కోడలంటే అభిమానం.

చూస్తూ చూస్తూ వుండగానే రెండు నెలలు తిరిగివచ్చాయి. ఈలోగా రెండు వుత్తరాలు వచ్చాయి బాబూరావుగారివద్దనుంచి. అమ్మాయిని యెప్పుడూ వదలివుండలేదని తల్లి అంటోందని, కూతుర్నీ అల్లుడినీ ఒకమారు పంపవలసిందని, లేకపోతే తానే బయలుదేరి రావలసివస్తుందని ఆయన వ్రాశాడు వియ్యంకుడికి. జవాబు రాకపోతే రెండో వుత్తరం రాఘవరావుకే వ్రాశాడు. కాని రమణమ్మకుమాత్రం యీ పద్ధతి నచ్చలేదు. ఆయన యింటికి పెద్ద వుండగా అబ్బాయికి వ్రాయడమేమిటి? అని ఆమె అభిప్రాయం.

ఈసారికూడా జవాబు లేకపోయేసరికి లత తండ్రే బయలుదేరివచ్చాడు. ఇక యేమనడానికీ వీలు లేక పిల్లని అలాగే పంపిస్తామంది రమణమ్మ. కాని "పిల్లవాడు మాత్రం యిప్పుడు రావడానికి వీలులేదు, కోతల సమయం" అని అడ్డుపెట్టింది. ఎంత బ్రతిమాలినా లాభంలేకపోయింది. రాఘవరావు తల్లిమాట కాదనలేడు. బాబూరావు తన పిల్లల్నిద్దర్నీ వెంటబెట్టుకుని బయల్దేరాడు.

4

లత యింట్లో కాలు పెట్టగానే మంగమ్మ

పొంగిపోయింది. అమాంతం కూతుర్ని కౌగి లించుకుని కన్నీరు కార్చింది. లత కూడా అప్రయత్నంగా ఏడ్చింది. [illegible] మంగమ్మకు. [illegible] కనిపించింది కూతురు. అప్పుడే అనేక ఆలోచనలు ఆమె మనోవీధిలో మెదులుతున్నవి. అప్పుడే కూతురు [illegible] మనసులోనే ముద్దులాడుకున్నట్లు అనిపించింది.

తర్వాత యిద్దరూ కన్నీరు తుడుచుకుని మాటల్లో పడ్డారు. లత పెళ్ళయిన తర్వాత యేమేమి జరిగింది, పిల్లనిచ్చినా [illegible] తనకు [illegible], ఆయన్ని [illegible] [illegible] [illegible] మంగమ్మ. [illegible] ప్రశ్నలు వేస్తున్నది.

ఆ రెండు [illegible] మాటలు [illegible]. ఆమాటలు [illegible] మారినా మంగమ్మ మాత్రం మాటలు [illegible] లేదు, ఒక [illegible] మాత్రం [illegible]. అక్కడ మాటలు చాలా [illegible] వస్తున్నవి. "[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]" అని [illegible] చెప్పింది. [illegible] మంగమ్మ, [illegible] [illegible] అయిపోయింది. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. "[illegible] [illegible] [illegible]" అని [illegible] [illegible] [illegible] చెప్పింది [illegible] మంగమ్మ, [illegible] [illegible] మాత్రం [illegible] చెప్పింది. [illegible] [illegible] చెప్పింది.

5

అల్లాయి వచ్చి అప్పుడే [illegible] [illegible] [illegible] లత [illegible] [illegible] [illegible] మాత్రం [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] పుంచుకుని సంతోషానికి [illegible]. కాని [illegible] [illegible] [illegible] ఉంటారో [illegible] [illegible], [illegible] పంపిస్తే పోతుంటుందని భార్య కూడా [illegible] యిచ్చింది.

[illegible] [illegible] [illegible] పిల్చారు. అంపినా [illegible] [illegible]. "నాన్నా! [illegible] [illegible] యిన్నాళ్ళకి?" అని అడిగింది లత. "[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] మాత్రం [illegible] నాన్న లతకి. "[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ఎప్పు [illegible] [illegible]!" — అన్నాడు బాబూరావు. [illegible] లత, [illegible] తల్లితో కలిసి [illegible] [illegible] వచ్చింది. మంగమ్మ మాత్రం [illegible] [illegible] పడింది.

[illegible] వచ్చింది [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. అయినా [illegible] [illegible] [illegible]. "[illegible]" [illegible] [illegible]. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] మాత్రం [illegible] [illegible]. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] అర్థం [illegible]. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. "[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]!" అని [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible].

[illegible] [illegible] అల్లాయి [illegible] [illegible], "నాన్నా! [illegible] [illegible] [illegible]?" అని అడిగింది లత. "[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]" అన్నాడు బాబూరావు. లత [illegible] [illegible] వచ్చింది.

మంగమ్మ [illegible] సాయంత్రం [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] "[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]?" అని అడిగింది మంగమ్మ. "[illegible] [illegible] [illegible]," "[illegible] [illegible] వున్నారు" — అంది [illegible] [illegible]. మంగమ్మకు [illegible] [illegible] [illegible]. [illegible] పట్టుకుని యింటికి తిరిగి వచ్చింది. వీధిలో అరుగుమీద కూర్చుని వున్న భర్తతో, "ఏమండీ, మరా లు [illegible] వున్నారేమిటి!" అంది మంగమ్మ. "[illegible]! [illegible]!" అన్నాడు బాబూరావు. మంగమ్మ లోపలికి వెళ్ళిపోయింది. కాని భర్త తినవద్దు యేదో మభ్య పెడుతున్నట్లు తోచింది మంగమ్మకి.

అనుకోకుండానే సాయంత్రం బండికి రాఘవరావు దిగాడు. లతకు యెక్కడలేని సంతోషం వచ్చింది. "అమ్మా! ఆయన వచ్చారు!" అని చెప్పింది అమ్మతో. మంగమ్మ అల్లుడికి కాళ్లు కడుక్కోడానికి నీళ్లిచ్చి, "ఏం నాయనా! అంతా క్షేమమేనా?" అని అడిగింది. మామగారు వచ్చి అదే ప్రశ్న. "అంతా క్షేమమే. ఈమధ్య అమ్మకు కొంచెం సుస్తీచేసింది. ఇప్పుడు బాగానే వుంది. కాని యింకా బాగా [illegible] లేదు," అన్నాడు రాఘవరావు.

"[illegible]! [illegible] [illegible] రాయనే లేదే." అన్నది మంగమ్మ. లత ఆ ప్రక్కనే [illegible] [illegible]. "[illegible]. లేవండి భోజనానికి," అని చెప్పి లోపలికి వెళ్ళిపోయింది మంగమ్మ.

భోజనాలు చేస్తూ "రేపు సాయంత్రమే ప్రయాణము" అన్నాడు రాఘవరావు. రెండు [illegible] [illegible] [illegible] ప్రతి [illegible], "[illegible]. [illegible] [illegible]." అన్నాడు. భోజనాలైన తర్వాత [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible].

[illegible] లోపలికి [illegible] మంగమ్మ [illegible] [illegible] [illegible]!

"ఏమండీ! [illegible] ప్రయాణమట!"

"[illegible]!"

"[illegible] [illegible] [illegible] రేపు యిస్తాడా మరాలు?"

"............"

"[illegible]?"

"[illegible] భార్య [illegible] [illegible] [illegible]."

"[illegible] [illegible]" అంది మంగమ్మ, అశ్రు [illegible].

6

లత [illegible] [illegible] [illegible] ప్రవర్తిస్తోంది. [illegible] [illegible] పలకరించింది. తర్వాత ఒక్కసారి నగలవేపు [illegible]. లెక్క [illegible] కనపడ లేదు. [illegible] [illegible] కాసుల పేరు [illegible] [illegible] [illegible] పెట్టిందేమో [illegible]. అయినా [illegible] తాను [illegible] [illegible] "[illegible] [illegible]?" అని [illegible] [illegible]. "[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. [illegible] [illegible]... [illegible] తొందర పెట్టి

★ కాసుల పేరు ★

తీసుకువస్తాడు” - అన్నది లత రమణమ్మ మొగం ఒక్కసారిగా మారిపోయింది తర్వాత రమణమ్మ యీమాట మెల్లగా భర్తకు అందించింది కాని, “ఏమో - నాతో వాళ్లేమీ చెప్పలేదు” - అన్నాడు రాఘవరావు

ఆరోజునుంచి అందరూ అదోమాదిరిగా ప్రవర్తిస్తున్నట్లు తోచింది లతకు ఆ అమాయకురాలి హృదయంలో అలజడి ఒయలు దేరింది. భర్తకూడా యిదివరకు మాదిరిగా మాట్లాడటం లేదని ఆమెకు తోచింది ఇంట్లో యెవరు చూచినా కస్సుబుస్సుమంటూనే వున్నారు ఏమి చెయ్యాలో లతకు తోచ లేదు, ఎప్పుడూ వో మాటకూడా అనని మామగారుకూడా, “ఏమమ్మా! నేను యెన్ని వుత్తరాలు వ్రాసినా జవాబులేదు? నువ్వైనా ఓ వుత్తరం వ్రాయి మీ నాన్నకు కాసుల పేరు వెంటనే పంపించమని. ఆ చిన్నం బంగారం కోసం యిన్ని రోజులా” - అన్నాడు.

“అలాగే మామయ్యా!” అన్నది లత ఆరోజే వో పెద్ద ఉత్తరం వ్రాసింది నాన్నకు, త్వరలో యెలాగైనా కాసుల పేరు పంపించమని

నెల రోజులైనా నాన్న దగ్గిరనుంచి ఉత్తరం రాలేదు లతకు యేమీ పాలు పోవటం లేదు మాట్లాడుతూ మాట్లాడుతూనే “ఇంకేముంది మింగేసే వుంటాడు” అంది రమణమ్మ లత కేమీ అర్థం కాలేదు అట్టు వెళ్ళితే మామగారు యేదో గొణుక్కుంటూనే వుంటారు రాఘవరావు ప్రతి దానికి యేదో చిరాకు పడ్తూనే వుంటాడు విడిగా వున్నప్పుడైనా కులాసాగా మాట్లాడటం ఆయన మర్చిపోయినట్లే ఆమెకు తోచింది ఒక రోజున మాత్రం “నువ్వు కూడా నన్ను మోసం చేశావు బయల్దేరే టప్పుడు కాసులపేరు రావటంలేదని నాతో చెప్పవద్దా!”—అన్నాడు.

“నాలుగు రోజుల్లో పట్టుకువస్తానన్నాడు నాన్న”, అన్నది లత

“నాలుగు రోజులు కాదు సంవత్సరం గడిచిపోయింది ఏది?”

ఏమి జవాబు చెప్పాలో లతకు తోచలేదు ఉత్తరానికి జవాబు కూడా వ్రాయ రాయేను అనుకుంది పాపం ఆ అమాయకురాలు ఏదో అగాధంలో పడిపోతున్నట్లు ఆమెకు తోచింది.

ఇంట్లో యేమాట వచ్చినా అందులో కాసులపేరే వచ్చేది ఎవరు మాట్లాడినా కాసులపేరే ఇక లతకు కళ్లు తెరిస్తే కాసులపేరే, కళ్లు మూస్తే కాసులపేరే కని పించేది. ఎవరు యేమి మాట్లాడినా “కాసుల పేరు” అన్నట్లే వినిపించేది లతకు

ఆ రాత్రి ఆయన అసలే మాట్లాడలేదు తనతో. పలుకరించినా తనవైపు చూడలేదు లతే పలుకరించింది

“ఎందుకండీ అంత కోపం!”

“కోపం లేదు తాపం లేదు . . మా నాన్నతో నేను బ్రతుకలేకుండా వున్నాను ఇలాంటి వెధవ సంబంధం చేశానంటు న్నాడు మీ నాన్న కాసులపేరు అమ్మి అప్పు తీర్చినట్లు తెలిసింది నీవు మీ వాళ్లింటికి వెళ్లు. కాసులపేరు తెచ్చేవరకు రాబోకు”

లతకు పట్టరాని దుఃఖం వచ్చింది అలా యేడుస్తూనే పడుకుంది గంటలకొద్దీ అలా యేడుస్తున్నా “ఊరుకో” అనైనా అనలేదు రాఘవరావు. ఏమో, తనకంటే బంగారమే యెక్కువేమో అని ఆ యేడుపులోనే అనుకుంది లత అంత ప్రేమ చూపించే భర్తని కూడా యిలా మార్చివేసిన ఆ బంగారానికి యెంత విలవవుంటుందో అని ఆలోచన పడ్డది. పుట్టింటికి వెళ్తే, అది అంతత్వరగా మళ్లీ కొనియిచ్చే తాహతు తన తండ్రికి లేదని ఆమెకు తెలుసును ముందుకుపోతే గొయ్యి వెనక్కి చూస్తే నుయ్యి ఉన్నట్లు ఆమెకు తోచింది లోకం తెలియని ఆ లేత మనస్సులో ఆలోచన ఆవరించింది. అంతా అయోమయంగా ఉంది ఒక్కమారు తల యెత్తి చూచింది రాఘవరావు గాఢనిద్రలో వున్నాడు. ఇల్లంతా నిశ్శబ్దంగా వుంది మామగారి గుఱ్ఱుమాత్రం వినిపిస్తోంది.

మెల్లగా పక్కమీంచి లేచింది. ఏమి చెయ్యాలో తెలియకుండానే పెరట్లోకి వెళ్లింది

తలుపు చప్పుడుకు రాఘవరావుకు మెలకువ వచ్చింది తల యెత్తి చూచేసరికి లత మంచంమీద లేదు తలుపు తీసివుంది

“లతా!” అన్నాడు బిగ్గరగా.

“ఏమిట్రా!” అంది రమణమ్మ.

ఇంతలో పెరట్లో నూతిలో “దబ్బు” మని ధ్వని అయింది

“లత!” అంటూ రాఘవరావు పెరట్లోకి నూతిదగ్గిరకు ఉరికాడు

అక్కడినుంచి “నాన్నా! లత!” అని ఒక్క కేక వేశాడు. ★

మూక బధిరాంధ జీవితాలలో వెలుగుబాటలు

(27-వ పేజీ తరువాయి)

గుల తమను చిన్నబుచ్చుతున్నారను భావము వాళ్ళకు కలుగకుండా ఎదటివారు ప్రవర్తించవలసి ఉంటుంది మూకబధిరాంధులయెడ ఇతరులు ప్రవర్తించవలసిన విధానాలను గురించి శ్రీమతి జులియాన్ బింటు నాలుగు అధ్యాయాలను పైన పేర్కొనబడిన గ్రంథములో వ్రాసింది

‘కొందరు మూకబధిరాంధులను చూడగానే హేళన చేస్తారు, వాళ్లు చిన్నబుచ్చుకొనేటట్లుగా ప్రవర్తిస్తారు, వాళ్లకు తమ శక్తి తెలివితేటలవల్లనే ఇంద్రియ పరిపూర్ణత కలిగింపని భావన కాబోలు! ఇతరులు తమకు చేతనయినంత సహాయము ఇటువంటివారికి చేయటమూ, వీరిపట్ల సానుభూతి చూపించటమూ కర్తవ్యముగా భావించాలి’ అని వ్రాసింది

ప్రతి వ్యక్తికీ కడుపునిండా ఆహారము, ఒంటనిండా బట్ట, విద్యా వైజ్ఞానికముగా అభివృద్ధి చెందటానికి తగిన సదుపాయాలనూ కల్పించవలసిన బాధ్యత ప్రభుత్వము, మూకబధిరాంధుల అభ్యుదయానికై విరివిగా కృషిచేసి వాళ్ళ శక్తి సామర్థ్యాలను దేశసౌభాగ్యానికి వినియోగపరచే సంస్థలను పెక్కింటిని స్థాపించాలి రెండవ పంచవర్ష ప్రణాళికలో ఈ విషయములో తగినంత కృషి జరిగేటట్లు ప్రభుత్వము చూడాలి ప్రభుత్వము ఇచ్చిన సదవకాశాన్ని ప్రజలు చక్కగా వినియోగపరచుకొంటే ప్రణాళికలవల్ల దేశసౌభాగ్యము ఇనుమడిస్తుంది. ★

పంచతంత్రం

బొమ్మల కథల పుస్తకం

మొదటి భాగం

(మిత్రభేదం, మిత్రలాభం)

కర్త: కీ॥ శే॥

విశ్వాత్ముల నరసింహమూర్తి

వెల: రూ. 1-8-0

ఆంధ్రగ్రంథమాల, మద్రాసు

హకల్ బెరిఫిన్

వెల: రు. 2-0-0 లు.

తపాల ఖర్చు ప్రత్యేకం.

ఆంధ్రగ్రంథమాల, మద్రాసు-1.